

ΑΓΑΠΗ, Η ΥΠΑΤΗ ΑΡΕΤΗ (Μέρος Β')

Η απόκτηση εξουσίας και πλούτου ή αντίστοιχων συμβόλων εξουσίας θεωρείται σήμερα το βασικό είδος συνδετικής κοινωνικής ουσίας. Αποδείχτηκε, όμως, δρόμος αδιέξοδος, γιατί αναπτύσσει τον ανταγωνισμό, τις έχθρες και τα μίσση. Πάντοτε υπάρχουν μέλη της κοινωνίας, που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και επιδιώκουν την ανατροπή, την οποία φοβούνται οι κατέχοντες. Επίσης, ελάχιστοι αντιμετωπίζουν τον φόβο με την απόκτηση γνώσεων. Η κοινωνία μας είναι κατακλυσμένη από μια ανεξέλεγκτη καταίγδα πληροφοριών. «Η γνώση χάθηκε μέσα στις πληροφορίες και η σοφία χάθηκε μέσα στις γνώσεις». Οι πιο κρίσιμες, οικονομικής και τεχνικής φύσης, γνώσεις είναι κλειδαμπαρωμένες σε «τράπεζες», τις διαχειρίζονται κλειστά κυκλώματα, ενώ τα ευρύτατα κοινωνικά στρώματα είναι ελλιπέστατα ενημερωμένα.

Η αλλοίωση έχει εμφιλοχωρήσει και στα κοινωνικά δίκτυα. Οι ομαδοποιήσεις γίνονται με βασικό κριτήριο το ατομικό συμφέρον των μελών της ομάδας και αγνοείται το γενικό συμφέρον, από το οποίο επηρεάζεται και το αποκλειστικό. Οι κλειστές ομαδοποιήσεις συσπειρώνουν τα μέλη τους, αλλά αναπτύσσουν την εχθρική αντιπαλότητα με τις άλλες ομάδες με συνέπεια να προκαλούνται χασομικές κοινωνικές καταστάσεις.

Κοντολογίς, έχουμε βρει τον πιο σίγουρο δρόμο για να διακυβεύσουμε όλα εκείνα που συνιστούν την ανθρώπινή μας υπόσταση. Ζούμε σε ένα άλλο είδος ζούγκλας. Οι ειδικοί παιανίζουν το θριαμβικό εμβατήριο και η διασπασμένη κοινωνία βαδίζει προς έναν δρόμο ανταγωνισμού, χωρίς προηγούμενο, με πορεία προς τα μίσση, τον φόβο και τη δυστυχία των μελών της. Αυτή την πορεία την ονομάζουμε «πρόοδο» λόγω υπερπαραγωγής αγαθών και πλούτου, αλλά όντως ζούμε σε μια πραγματικότητα, όπου ισχύει: το «όλοι εναντίον όλων». Η παλαιά στρατηγική της φυσικής επιλογής στο μεγαλείο της. Από τον Κάρολο Δαρβίνο είχε υιοθετηθεί η αντίληψη ότι ο ανταγωνισμός συνιστά την καθοριστική κινητήρια δύναμη για περαιτέρω εξέλιξη όλων των μορφών ζωής. Ήτοι το στρες και ο φόβος προκαλεί μια πίεση επιλογής, που επιτρέπει μόνον στα δυνατότερα και τα καλύτερα προσαρμοσμένα άτομα ενός είδους να επιβιώσουν.

Η επιστήμη της βιολογίας του 21 αιώνα, ευτυχώς, έχει φέρει απέναντι στην τόσο εκτενώς διευρυμένη διασπαστική δύναμη του ανταγωνισμού μια συμπληρωματική δύναμη, που είναι υπεύθυνη για τη συνοχή κάθε ζωντανού οργανισμού. Την συναισθηματική εγγύτητα (συναισθηματική νοημοσύνη), την οποία και ο ίδιος ο Δαρβίνος είχε διαισθανθεί. Η δύναμη αυτή αναδύεται από την αριστοποίηση της αλτρονιστικής, συντροφικής συμπεριφοράς. Συνιστά τη σεξουαλική επιλογή, που ενώνει το ζευγάρι των ανθρώπων. Ο καθένας επιλέγει το ταίρι του και με στοιχεία ομορφιάς, γλυκύτητας, τρυφερότητας και αμοιβαίας αγάπης. Ήτοι ξαναβρέθηκε αυτό το βίωμα που είχε μέσα του ο Οδυσσεύς, ο οποίος αγαπούσε την Ιθάκη του και την Πηνελόπη του. Όπου σταματούσε και κινδύνευε να πέσει σε πειρασμό να μένει εκεί ξυπνούσε και πάλι μέσα του το παλιό αίσθημα και τον πίεζε να ξαναγυρίσει σπίτι του. Όταν έφτασε εκεί βίωσε όλα όσα μπορούσε να δει και να βιώσει ένας θνητός και είχε αποκτήσει μια επίγνωση που τον έκανε να ξεχνάει όλες τις ταλαιπωρίες του ταξιδιού. Ο Όμηρος έβαλε τότε την Παλλάδα Αθηνά (Θεά της Σοφίας) αυτοπροσώπως να τού ψιθυρίσει στο αυτί: «... και στο μέλλον να έχεις πάντα ειρήνη»!!

Τα κύτταρα ενός πολυκύτταρου οργανισμού, όπως και η ανθρώπινη κοινωνία, λειτουργούν, εν πολλοίς, με τον ίδιο τρόπο. Μια ανώτερη μορφή ζωής αναδύεται, εντελώς διαφορετική από τις εσωτερικές διεργασίες των μεμονωμένων κυττάρων. Τέτοιες αναδύσεις είναι: ο πολιτισμός, το πνεύμα, η συλλογική μνήμη και συνείδηση, η ΑΓΑΠΗ, ακόμη και το πιο απίθανο φαινόμενο, η ζωή η ίδια.

Ζούμε μέσα σε έναν Κόσμο, όπου όλα δεν είναι, όπως θα έπρεπε να είναι. Αυτός, όμως, είναι ο μοναδικός κόσμος που έχουμε. Οι άνθρωποι έφτιαξαν έτσι τον κόσμο και πρώτα εμείς πρέπει να αλλάξουμε, εάν θέλουμε κάτι καλύτερο. Και μπορούμε να αλλάξουμε μόνον αλλάζοντας τον τρόπο αλληλεπίδρασης με τους συνανθρώπους μας.

Δεν είναι δυνατόν να πετύχει ο άνθρωπος κάτι μη ανθρώπινο. Κάτι που δεν είναι, δηλαδή, μέσα στα όριά του. Η αντιπαλότητα, η ανταγωνιστικότητα, ο φόβος, τα μίσση και τόσα άλλα χαρακτηριστικά ανήκουν στη φύση του ανθρώπου, γιατί αναδύονται από εγγενείς ανάγκες του. Αυτά τον διατηρούν στη ζωή. Είναι δυνατόν να ζήσει άνθρωπος χωρίς να έχει επίγνωση του φόβου, τη θλίψη, την όρεξη τού νέου, την επιτυχία για ευτυχία; ασφαλώς όχι. Αρκεί μόνον να τα ελέγχει και να τα διατηρεί στο

κρίσιμο εκείνο σημείο που του δίνουν δύναμη, πείσμα και θάρρος για ενέργεια και δράση. Να μείνουν, δηλαδή, στα ανθρώπινα μέτρα. Η ευγενής άμιλλα είναι η ψυχή της προόδου. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός είναι καταστροφικός, γιατί συνιστά υπερβολή. Και κάθε υπερβολή είναι κάκιστη και βλαβερή και επικίνδυνη. Και η απόλυτη ισότητα, η απόλυτη ελευθερία χωρίς αδελφосύνη που αποδέχεται σε ανθρώπινο βαθμό την πραότητα καταλύουν την κοινωνία. Μόνον οι σοφοί, οι άγιοι και ο Θεός δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα και διλήμματα. Αλλά στην εποχή μας δεν ευδοκιμούν ούτε οι σοφοί ούτε οι άγιοι. Ελάχιστοι φιλόσοφοι έχουν απομείνει.

Μπορούμε, όμως, να δημιουργήσουμε ανθρώπινες συνθήκες με τη διεύρυνση της θαλπωρής και ασφάλειας που νιώθει το νεογέννητο στην αγκαλιά της μάνας του. **Να αναπτύξουμε συνθήκες τέτοιες, όπου ο καθένας να νιώθει ότι ανήκει σε ένα σύνολο στο οποίο θέλει και εκείνο τον θέλει ως μέλος του.** Αυτό είναι ανθρωπίνως εφικτό. Υπάρχουν λαοί που το έχουν πετύχει και μάλιστα θανατοουργούν στο παγκόσμιο σκηνικό και όχι πάντα λόγω μεγέθους, αλλά ανθρώπινης ποιότητας, που επιτυγχάνεται με την ολιστική παιδεία, την αγωγή και κουλτούρα.

Το μπορούμε και εμείς. Αρκεί να μη φθάνουμε πάντα στα άκρα. Στη διχοστασία. «Το δικό μου και όχι το δικό σου». Στον αυτοκαταστροφικό ανταγωνισμό και το μίσος.

Όντως αξίζει πραγματικά να καταβάλλουμε προσπάθεια να προσεγγίσουμε τα αισθήματα που ονομάζουμε, **πραότητα, ηπιότητα, αφοσίωση, δέσιμο, στοργή, συμπάθεια, πόθο, έρωτα, φιλία και τελικά αγάπη,** αλλά ως αξίες και μάλιστα ως **πραγματοποιημένες ανθρώπινες αρετές.**

Γνωρίζουμε όλα σχεδόν που έχουμε ανάγκη να γνωρίζουμε. Φθάσαμε στο φεγγάρι. Φτιάξαμε βόμβες που καταστρέφουν τον Πλανήτη μας, όχι μία αλλά πολλές φορές. Επικοινωνούμε άμεσα με όλους τους κατοίκους της Γης. Ξέρουμε ακόμη το πως δημιουργήθηκε η ζωή και επεμβαίνουμε ακόμη σε αυτή. Αλλά δεν έχουμε ασχοληθεί, δεν γνωρίζουμε ούτε την αξία της, ούτε την ουσία της και το χειρότερο δεν πιστεύουμε καν στην **ανθρώπινη αγάπη, ούτε στη δύναμή της για επίτευξη κοινωνικής συνοχής.** Γι' αυτό δεν την έχουμε εντάξει στις αρετές μας!

Η αγάπη συνιστά την ύπατη δύναμη συνοχής της ζωής μας και έχει ταυτισθεί, ορθότατα, με το Θεό. «Ο Θεός αγάπη εστί». Ως ολότητα είναι ασύλληπτη από τον ανθρώπινο νου, αλλά η ψυχή, όταν την απαντήσει, την αναγνωρίζει αμέσως και πλημμυρίζει από ολβιότητα.

Κάθε περιγραφή θα την αδικήσει οπωσδήποτε. Άρα κάποια στοιχεία, που θεωρούνται βασικά, θα καταγραφούν, ώστε να διευκολυνθεί ο αναγνώστης για να αποπειραθεί τη δική του προσέγγιση.

Ευτυχώς, είμαστε τυχεροί, ως Έλληνες, γιατί η γλώσσα μας είναι τόσο πλούσια, ώστε καθίσταται ευκολότερη η απόδοση μεγάλου φάσματος αποχρώσεων της ζωής μας!

Για πολλούς αιώνες οι άνθρωποι είχαν πιστέψει πως η αγάπη είναι «δώρο του Θεού», με το οποίο όταν το καλλιεργούν μέσα τους ξεπερνάνε τα βάσανά τους. Αφού απογοητεύθηκαν, σε σημαντικό βαθμό, πίστεψαν στη δύναμη της λογικής. Και εκείνη, ως γυμνή λογική, τους απογοήτευσε σύντομα και στράφηκαν στην ατομική απόκτηση **ισχύος (υλικής ή γνώσεων) και πλούτου** για την ασφάλειά τους. Δυστυχώς και πάλι αναπτύχθηκε κλίμα ακραίας αντιπαλότητας, που προκάλεσε μίση και έχθρες, ενώ οι δυνάμεις που ενώνουν τους ανθρώπους ουσιαστικά εξέλιπαν.

Αποδείχθηκε πλέον έμπρακτα ότι οι επιτηδειότητες, που αποκτά ο άνθρωπος μπορούν να χρησιμοποιηθούν για οιονδήποτε άλλο σκοπό πλην δεν συμβάλλουν στην ευρύτερη ευτυχία και ολβιότητα.

Διαπιστώθηκε ότι τη σκέψη και την πράξη του ανθρώπου ποδηγετεί ένα βασικό συναίσθημα. **Ο εγωισμός που δημιουργεί σχεδόν όλα τα κίνητρα για το σκέπτεσθαι και συναισθάνεσθαι και πράττειν του κάθε ατόμου με συνέπεια να παράγονται τα πάντα, πλην, του πιο στέρεου δεσμού των ανθρώπων, της μεταξύ τους αγάπης. (συνέχεια στο μέρος Γ').**

Δημήτρης Κ. Μπάκας
16 Δεκ. 2022